

nr. 25
25 aprilie
2022

OPT

motive

F I C T I U N E A
săptămânal de cultură

Director de număr
CIPRIAN HANDRU

„Pe domnul care ne-a
servit mai devreme, lfrim,
l-am angajat special
pentru această întâlnire.”

Liviu G. Stan

foto: Ciprian Handru

OPTm

Paște fericit

Radu Aldulescu

Că veni vorba de patronul fiică-sii, Bănel, da, bătrânul îl știe din tinerețe. Prieteni și colegi la Fabrica de Ulei, da, Bănel magazioner la silozuri, cu creionul chimic după ureche și carnet în buzunarul de la piept al halatului, încă de atunci priceput, destupat la cap, lucra cu acte, intrări, ieșiri, devize, în timp ce Vasile lucra mai ales cu cărcă, pe banda transportoare... Și țața Tudora cu ce se ocupa? întreabă Carol într-o doară și este lămurit numaidecât: Io, maică, treizeci de ani bătuți am stat la ambalaj și la expediție. Am pus sticle-n lăzi și lăzi în containere să le ia camioanele. Manipulatoare, maică, cot la cot cu bărbații, nu mi-a fost frică de muncă și nici rușine. De la care muncă m-am ales c-o pensie vai de capul ei, de cinci milioane, de-am fi murit de foame la bloc, în Slobozia, dacă n-am fi avut pământu' ăsta aicea-n Făurei...

O poveste a supraviețuirii ca atâtea altele, atroce, abominabilă, debitată sacadat de bătrână printre sorbituri zgomotoase din ciorba de legume, am muncit, am muncit cot la cot cu bărbații, nu m-am dat în lături, pentru o pensie de răs, dar Dumnezeu nu ne lasă, Dumnezeu ne încearcă

neconținut pe pământul ăsta care ne hrănește și ne învește într-un târziu... Nea Vasile știe mai bine, că pământu-i al lui, cele două hectare, în timp ce pământul nevستی-sii e prin părțile Urzicenilor și-i două pogoane doar, nu le ajunge nici pe o măsă. Pentru că Tudorica-i din nouă frați, spre deosebire de Vasile care a avut doar un frate, cu trei ani mai mare, mort de ciroză săracu', imediat după revoluție. Fratele Savu, la care nea Vasile a ținut mult, dar până la urmă moartea lui Savu a fost norocul lui, care l-a făcut să moștenească singur cele două hectare și bine că nu l-a pus dracul să vândă, c-ar fi fost în ziua de azi lângă frățiorul lui, Savu, în locul de veci al Fusariilor din cimitirul de-aici, din Făurei. Pământul, da, el ne diriguiește viața, la care Camelia ține să-i amintească lui taică-său că uite, nea Bănel a vândut pământul și n-a murit, ba chiar i-a mers bine, la care taică-său că nu se compară el cu nea Bănel, priceput și cu acte-n cap, da' n-ar fi făcut nimic cu priceperea și cu actele din capul lui dacă n-ar fi intrat pe mână cu mafia imobiliară din Slobozia, cu clanul Purcăreților, fata mea, specializat în șantaje cu moșteniri și retrocedări și spălare

de bani făcuți din droguri și trafic de carne vie. Am citit în Tribuna Ialomiței, fato, și dacă cade Purcăreții când n-or mai avea susținere de la pesediști, o să-i fugă preșul de sub picioare și lui Bănel al nostru. Om ca lumea, da, da' dacă nici nea Vasile Fusariu, care-l știe de patru' de ani, n-o ști cum și-a făcut Bănel banii, atunci nimeni nu mai știe... Da' ce să zic, nu e vorba, că m-a și ajutat: mi-a dat bani cu împrumut, cu dobândă, că s-a băgat până la gât și-n cămătărie, da' ce să zic, nu mi-a dat cu dobândă atât de mare ca la alții. A ținut, carevasăzică, cont de prietenia noastră, c-am mâncat o pâine amărată la ocna de la Fabrica de Ulei și m-a ajutat și cu Camelia. I-a dat o pâine de mâncat la Agenție, da' nu numaidecât pe ochi frumoși sau numai pe prietenia noastră, nu, că mi-a spus,

să facă față, băi, Vasile, mie să-mi facă treabă, și uite că Camelia a corespuns, că ea a mai lucrat în domeniu și la București și s-a lipit bine de nea Bănel, e văzută bine în Agenție și toți mi-o vorbește de bine...

Era momentul ca bătrânul s-o laude pe fiică-sa în fața familiei, dar poate mai cu seamă în fața lui Carol care să ia aminte cu cine s-a pricopsit, drept pentru care să se străduiască și el, ca să poată să stea cu Camelia și copilul în Slobozia sau poate în București fiindcă uite, copilul crește... Păi, îl dădurăm noi la grădiniță aicea-n sat, da' peste doi ani, când s-o face de școală copilul, nu mai știm ce să mai zicem. Să știți că nu ne-am da îndărăt să-l dăm tot aicea în clasa întâi...

Continuarea în varianta online

Datina pascală a „trecerii pe sub masă”

Bianca Zbarcea

Dintre datinile pascale, pe mine cred că cel mai tare mă impresiona „trecearea pe sub masă”. Distracție pe cinste la vremea aia, când mă ducea bunica negreșit să îmi văd de obligațiile bisericești și ne așezam la rând, nu pentru mult, așteptând să vină momentul decisiv. Eu nu mai puteam de mândrie că pot trece așa de repede, deja entuziasmată pentru următorul tur, în comparație cu bițele bunici care se aplecau cu chiu și vai și abia

se mai ridicau, totul în numele datoriei de creștin serios. Pentru mine era ca în parcul de distracții, doar că trenulețul era lăsat pe mâna (și picioarele) oamenilor cuprinși de fervoarea sărbătorii. De semnificații nu cred că știam eu prea multe; sigur îmi povestise buni ce și cum, dar nu mă pasiona excesiv, așa că preferam să-mi vad de treabă și să mă întrec (respectuos!) cu doamnele cocârjate. Ca la derdeluș în plină primăvară! O treabă care în schimb mă oftica

era că atât mamaia, cât și bunica insistau cu ouăle roșii, ba chiar, de multe ori, asta era singura culoare care decora ouăle pascale! Eu voiam pigmenți străvezii, abtibilduri, nuanțe noi, lucruri sfinte, ce să mai! Mă salvau vecinii, care împărțeau ouă de toate felurile, unele vopsite în coji de ceapă (astea nu mă tentau, recunosc, mi-era că rămâne gust de ceapă și în ou, dar erau drăguțe, nu zic!), iar altele pătate, în culori eșuate. Iar pe mine rebuturile astea mă

fascinau cel mai tare, mi se păreau mult mai interesante decât un ou perfect roșu, la fel ca toate celelalte, și mereu alegeam la „ciocaboca” un astfel de exemplar, prin care insistam să arăt că nu impecabilul oferă forța. Țineam cu oul meu până în ultimul moment și nu știu dacă oul meu a fost vredodată un roșu, cel puțin la primele ture. Acum cumpăr mereu toate cele 5 culori oferite pe piață și le și amestec. Ce ți-e și cu libertatea asta a vieții de adult!

Jumătate

All my friends are half – something, zise Cath și toți priveau către castelul din orașul vechi de pe cealaltă parte a Vltavei. Frigul praghez de octombrie e tăios și nu are nicio legătură cu răcoarea toamnă din București. Aici soarele se arată puțin, iar aburii care ies din cafeaua proaspătă se risipesc pe nesimțite.

Aceasta se întâmpla înainte de pandemie, dimineața, în pauza scurtă de la jumătatea cursului *Immigrant Literature of Modernism*, pauză în care s-a vorbit mai mult și mai intens decât la curs. Tocmai discutasem pe marginea unui articol intitulat *Home and away*. Un text despre globalizare, despre cum identitatea (națională) aproape că devine un fetiș, despre cum se construiesc la nivel generațional diferențele narațiuni ale dislocării, ale înstrăinării. Destul de vechi articolul, de altfel. Mi-a rămas în minte nu atât datorită conținutului, cât dezbaterii provocate.

Cath și-a continuat ideea:

So I've got this friend who's

half-Mongolian, another one half-Bulgarian. My grandma is from UK and I am only half-Czech, but I feel like my home is here.

Cath era pe punctul de a rosti întrebarea noastră a tuturor. Cine suntem? Ori, mai bine zis, ce suntem? Chiar atunci l-am auzit prima dată pe Tudor.

I am one hundred percent Romanian. But my interests, my way of doing things, the places I identify with are from everywhere in the world. When I go home I always have the strange feeling I don't have a country anymore. I live here, but I can't identify with the Czechs. I don't belong among Romanians either.

Suntem, oare, dacă nu o nouă națiune, poate o altfel de națiune?

Tudor a continuat:

On my way to school there was this British guy in the metro asking me how was my holiday.

'It was fine' I said. 'I went home'.

'Wow, you went to Denmark!'

'No, I was in Romania.'

'But you are Danish.'

Daniela Bălan

'No, I am Romanian.'

'But you are blond.'

'Yes, I am.'

'So you are Danish.'

'No, I am Romanian.'

'No, you're not!'

'If you say so...'

Dincolo de orice construct teoretic sunt acele felii de viață precum Ziua Românilor, eveniment la care vin câteva mii de persoane să guste sarmale și mici, iar pe iarbă, unde zburdă copiii, îi poți auzi cum ei au „ucitelkă”, nu profesoară. Sau cum ies în „zahradă” și poartă „rouškă” la magazin de când a început pandemia.

Între timp, în universități, feliile de viață se compartimentează sub diverse etichete. La cafenea, *cultural exchange*-ul despre care se vorbește în legătură cu orice program de studii de peste hotare devine punctul zero, acolo

unde oamenii nu sunt chiar așa, dar sunt „mai acasă” decât în țară. În plus, atunci când oamenii se retrag către apartamentele lor închiriate, încep să aparțină (și) unei platforme de unde își iau informația. Documentare, diverse publicații, Netflix, canale de pe Youtube, BBC News, TV5. Expunerea repetată la anumite surse ne poate modifica viziunea asupra lumii și, deci, identitatea.

It is the self-indulgence problem that modern algorithms of the internet brought to the world, cum bine spunea cineva în timp ce urcam scările către sala de curs.

După discuția cu pricina din acea zi rece mi-a rămas intenția, nematerializată încă, din cauza limitării interacțiunilor sociale, de a studia anumite *pattern*-uri în rândul oamenilor pe care îi citeșc și îi admir. Pe unde au călătorit, cu ce se identifică, de unde se informează – și mai ales cum i-au schimbat toate acestea. Prima întrebare ar fi: cât de aproape/departă este „acasă” pentru dumneavoastră?

Invidie, resentment, sociopatie

Mihai Ene

În general, practica de notare a cărților cu steluțe și recenzarea la grămadă pe modelul hotelurilor sau restaurantelor mi se pare cel puțin bizară și nu o urmăresc niciodată. Am intrat de curiozitate la un moment dat pe un astfel de site – celebru, de altfel – și ce am putut citi în comentariile de acolo nu era cu nimic diferit de nivelul comentariilor pe care le găsești la diverse articole din ziare sau în postările de pe rețelele de socializare. Respect prea mult o carte și autorul său – care chiar și mediocru să fie, și tot a depus un efort, a investit energie și pasiune într-o activitate care nu mai ocupă de ceva vreme un loc central în interesul nici măcar al publicului pretins educat – încât să îl expediez în acest mod și să

dau valoare unor reacții uneori umorale, alteori dovedind ignoranță sau o lipsă crasă de inteligență a comentatorilor neavizați. Prefer oricând discursul critic, articulat și pertinent, argumentat și cu observații inteligente, care fie te lămurește în legătură cu natura cărții pe care o abordează,

fie intră în dialog cu ea și, chiar și atunci când verdictul nu este unul pozitiv, arată respect față de obiectul de studiu prin efortul pe care criticul este dispus să îl facă să înțeleagă și mai apoi să explice resorturile și semnificațiile unui text. Cu atât mai puțin n-aș putea înțelege sau aprecia un scriitor

care ar recurge – conștient de efecte sau nu – la astfel de strategii de a diminua sau afecta prestigiul sau imaginea unui alt scriitor. Oricare ar fi motivațiile sau cauzele demersului său – invidie, resentment, sociopatie – mi se pare unul dintre cele mai lamentabile gesturi la care poate apela un scriitor. Atunci când ai ceva de spus în legătură cu o carte, cel mai onest este să scrii o cronică serioasă, argumentată, în care să-ți exprimi punctul de vedere, deși nu cred că e neapărat nevoie ca scriitorii să devină critici literari, există suficienți oameni care investesc timp, cunoștințe și efort în direcția aceasta și care își construiesc cu greu un prestigiu care, de altfel, e foarte fragil și se poate distruge rapid.

Ligia Pârvulescu – Anomalii

Motocicleta Ligiei Pârvulescu trece pe la Foișor și toată lumea scoate capul pe geam, pentru că lasă în urmă niște flori mici, plăpânde, fulgi de nea, iar prin cartier s-a răspândit zvonul că dacă prinzi măcar o petală și-o ții câteva zile în buzunar ți se împlinește o dorință secretă.

Ce teme literare ți se pare epuizate, suprasolicitate ?

Cred în faptul că o temă, oricât de des abordată și de supralicitată ar fi, nu se epuizează din acest motiv. Ceea ce poate epuiza o temă este modul în care se scrie pe acea temă. Copilăria la final de comunism, drama de a fi femeie, telenovela despărțirii, toate temele pot fi în același timp epuizate sau nu, în funcție de cartea care abordează tema respectivă. Pentru că, de fapt, o carte este cea care poate face un clișeu din acea temă și tot o carte poate să aducă o temă clișeistică la un nivel atât de bun încât să nici nu mai realizezi că tema a fost supralicitată, abordată anterior până la saturație în alte scrieri. De exemplu, o ieșire din clișeu dintr-o dramă de a fi femeie ar fi romanul *Non ti muovere*

de Margaret Mazzantini, roman care a și fost ecranizat de Sergio Castellitto într-un film de excepție, cu Penelope Cruz în rolul principal. Consider *Non ti muovere* o ieșire din clișeu nu neapărat pentru că abordează în mod diferit tema, ci pentru că o abordează foarte bine, prin construcție, abordarea psihologică și profund emoțională a subiectului. În continuare, trebuie să recunosc faptul că cel mai probabil intuiția a fost cea care m-a ferit, cel puțin până în prezent, să întâlnesc abordări clișeistice ale unor teme foarte des întâlnite.

În ce tip de artă hibridă vezi integrată proza: film epic, portret vizual, lectură formativă etc.? Dă exemplu de cel mai spectaculos experiment la care ai asistat – dacă e cazul.

Scrierea prozei o văd paralelă, cel puțin în imaginar, cu derularea cinematografică. Văd deci proza integrată într-un film epic, dar poate fi și un film de atmosferă, un conglomerat de imagini care să creeze o stare, în funcție de percepția și filtrul privitorului. Am admirat multe ecranizări de excepție care s-au situat la același nivel cu scrierile de la care au pornit. Așa cum am mai spus, una dintre ele este *Non ti muovere*, iar o alta este *Le scaphandre et le papillon*, în regia lui Julian Schnabel, după cartea cu același nume scrisă de Jean-Dominique Bauby. Nu pot să omit *Call me by your name*, în regia lui Luca Guadagnino, după cartea lui André Aciman (în care, pentru a reveni la tema supralicitate, dar tratată excelent, este ilustrat un clișeu, iubirea dintre persoane de același sex,

dar prin modul de abordare transcendte partea clișeistică a temei și face și din carte, și din ecranizarea ei, două experiențe de excepție).

Numește 3-4 dereglări pe care le-ai constatat în viața socială din ultimii 10 ani.

Majoritatea sunt dereglări care vin din abordări extreme asupra subiectelor în discuție, oricare ar fi ele. Tendința de a avea întotdeauna dreptate, cu orice preț, impunerea punctului de vedere prin orice fel de metode. De aici, tendința de a nu recunoaște propriile greșeli în fața altora. Iar la celălalt capăt al spectrului, tendința celorlalți de a profita de „greșeala” cuiva care își recunoaște greșelile, determinându-l să nu mai facă această „greșeală” – și iată și cercul vicios. Unul dintre ele.

Primul an de facultate, prima sesiune

Cosmin Perța

Primul an de facultate, prima sesiune. Obişnuit, ca în liceu, să învăț susținut câteva ore bune înainte de un examen credeam că metoda aceasta de „a îngrășa porcul în ajun” avea să funcționeze și atunci.

După o serie de câteva nopți nedormite pentru alte examene, mă pregăteam pentru Estetică. Profesorul nostru, deși avea simțul umorului, era un personaj intimidant.

Examenul urma să aibă loc a doua zi, de la 8 dimineața, în amfiteatrul Shakespeare, era un curs fundamental, de trunchi

comun, așa că aveau să fie acolo toți colegii de an, de la toate specializările, nu doar cei de la specializarea mea.

Îmi propusesem să fiu cât mai eficient, dar să mă și odihnesc. Am calculat că dacă adorm pe la 2 și mă trezesc la 6, patru ore de somn ar trebui să îmi fie suficiente și să profit de restul pentru consultarea cursurilor. Zis și făcut, doar că nu m-am trezit la 6, ci după 7:30. Într-un gest reflex am oprit alarma și m-am culcat la loc.

Nedorind să ratez examenul, am tras repede un pulovăr pe

mine, am luat foi și pix, mi-am pus bocancii, am luat geaca și am fugit în stația de autobuz. Afară erau minus 10 grade, dar de-abia în stație mi-am dat seama că eram în short. În panica aceea, uitasem să iau blugii pe mine și plecasem în pantalonii scurți în care dormisem. Să mă întorc ar fi însemnat să pierd examenul, așa că, trecând peste rușine, am urcat în autobuz.

Am ajuns în ușa amfiteatrului la 8 și 10 minute. Subiectele fuseseră distribuite, examenul începuse. Mi-am făcut curaj și am intrat, scuzându-mă și cerând

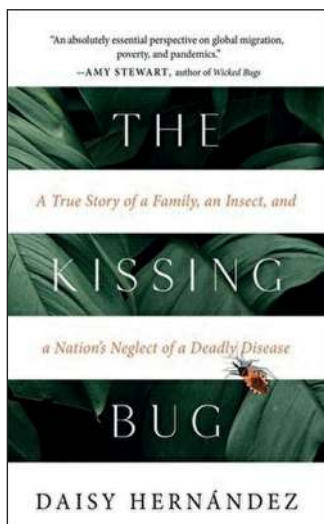
permisiunea de a participa, nu înainte de a-mi da jos geaca și de a mi-o lega la brâu, încercând să îmi maschez astfel goliciunea picioarelor. În zadar.

Profesorul m-a privit preț de câteva secunde perplex, neștiind ce să înțeleagă. Apoi, mi-a făcut, grațios, semn cu mâna să intru. Fericit, am intrat și am vrut să merg în spatele amfiteatrului, să mă ascund undeva într-un colț, dar am fost oprit de vocea lui serioasă: „Nu, nu, vă rog frumos, șezlongurile sunt aici, în primul rând!”

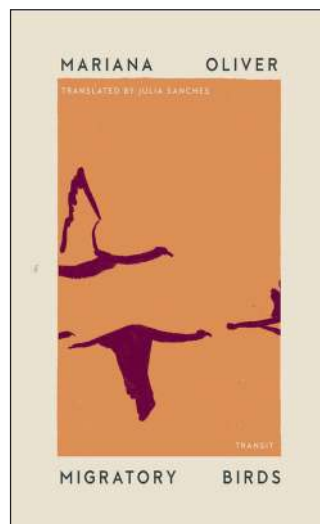
Imigrant

Divya Victor, *Curb*, Editura Nightboat Books, 2021
Câștigător al PEN Open Book Award/2022, volumul în versuri și proză *Curb*, semnat de Divya Victor, le propune cititorilor o poveste despre imigranții din sudul Asiei. Aceștia luptă pentru a supraviețui în Statele Unite ale Americii, unde trebuie să facă față ostilității și politicilor guvernamentale care îi defavorizează. Victime ale violenței, ei încearcă să își păstreze identitatea.

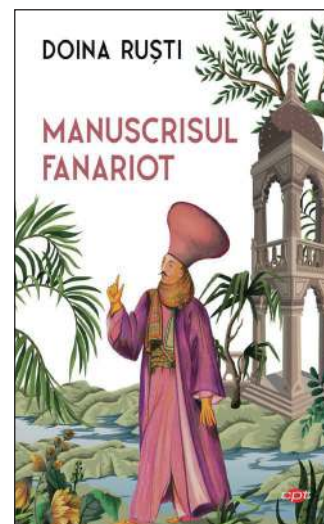

Comunitățile latino-americane

Daisy Hernández, *The Kissing Bug: A True Story of a Family, an Insect, and a Nation's Neglect of a Deadly Disease*, Editura Tin House Books, 2021
Este o cercetare prin care autoarea dorește să demonstreze că mătușa ei a murit din pricina mușcăturii unui gândac din familia triatominae. Cu acest prilej, ea pledează pentru cauza comunităților latino-americane, neglijate și discreditate de conducerea SUA. Volumul a primit premiul PEN/Jean Stein Book /2022.

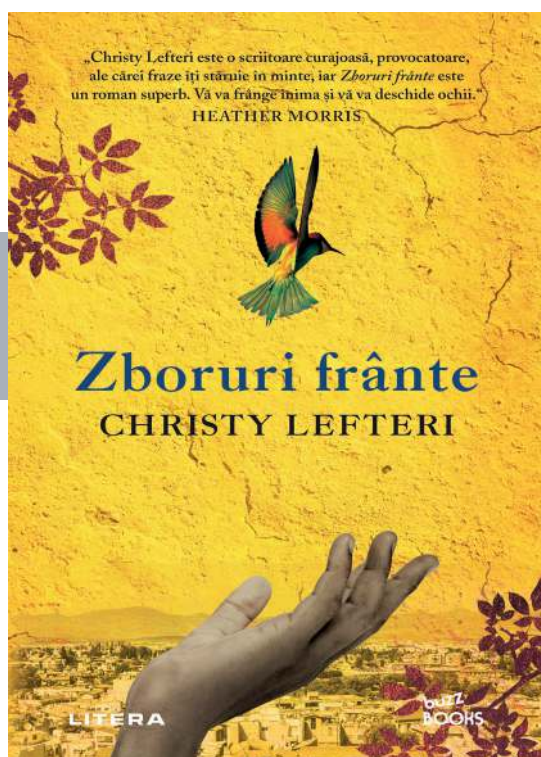

Migrarea și noțiunea de acasă
Mariana Oliver, *Migratory Birds*, Editura Transit Books, 2021
Colecția de eseuri *Migratory Birds*, de Mariana Oliver, tradusă din limba spaniolă de Julia Sanches, a fost distinsă cu premiul PEN pentru traducere/2022. Autoarea, născută în Mexico City, încearcă să explice migrarea și noțiunea de acasă, prin intermediul limbajului. Majoritatea eseurilor au ca punct central Germania dominată de imaginea Zidului Berlinului. Există doar câteva pagini în care se vorbește despre America Latină, iar Mariana Oliver își îndreaptă atenția înspre Cuba și descrie Operația Peter Pan.

Manuscrisul fanariot, ediția a III-a, Litera, cpt, 2022

Leun, un vlah în vârstă de 17 ani, aude un cântec despre București, ca loc al tuturor fericirilor, și străbate Imperiul Otoman ca să ajungă acolo. Este croitor, iar această pasiune îl face să se simtă liber. Dar sensurile mult visatei libertăți se schimbă după ce o întâlnește pe Maiorca. Este anul 1796, iar toată întâmplarea încapă într-un document, devenit eroul principal al poveștii. (Ciprian Handru)

Migrare, luptă pentru adevăr și dreptate

Christy Lefteri, *Zboruri frânte*, Editura Litera, 2022

Ciprian Handru

Narațiunea autoarei Christy Lefteri are în prim-plan un personaj feminin, Nisha, care trăiește într-o țară exotice, Cipru, departe de țara natală. Din nevoi materiale (dar și pentru a-și întreține fiica lăsată în grija rudelor) se găsește în ipostaza imigrantei, lucrând ca menajeră pentru o femeie bogată,

Petra.

Acțiunea cărții ia o turnură neașteptată în momentul în care Nisha dispăre inexplicabil. În căutarea ei se angajează Petra, moment în care se dezvoltă subiectul vieții de migrant. Romanul răspunde, așadar, la numeroase întrebări despre migrare, despre lupta pentru adevăr, despre femeile care vor să-și facă auzite vocile etc.

Broscoiul

Prințesa nu era tocmai o prințesă ca în povești. Nu avea rochie lungă cu crinolină, nu avea o coroană cu diamante și nici nu trăia la o curte cu alai și servitori și treburi dintr-astea foarte nobile și regale. În schimb, avea sânge albastru. Pentru că strămoșii ei, cândva, au fost prinți și voievozi. Numai că scăpătaseră și pierduseră tot, iar prințesa ajunsese o fată obișnuită, în blugi și adidași, care muncea de la nouă la cinci în fiecare zi, de luni până vineri, uneori și sâmbăta. Plătea facturi și rate la bancă și avea duminici când nu putea să se ridice din pat de oboseală.

Dar, dincolo de toate, prințesa avea căsuța ei, la marginea unui crâng, departe-depart de lumea dezlănțuită, acolo unde putea să-și găsească liniștea și să își aducă aminte că este o prințesă, chiar dacă una fără castel. În schimb, era o prințesă cu o bibliotecă uriașă care ocupa o cameră întreagă și care ispăsea la citit, în fiecare clipă liberă, de cum se întorcea de la lucru. Nimic nu o făcea mai fericită decât să stea în curtici

ei, cu trandafiri și iasomie, de la marginea pădurii de mesteceni, lângă care se întindea limpezimea de sticlă a heleșteului, tulburată pe alocuri de petice verzui de mătasea-broaștei și ici și colo câte un nufăr răzleț. Vântul care adia prin crâng, lumina soarelui filtrată printre ramuri, clipocitul apei, uneori pisica, așezată să toarcă la picioare și cartea din brațe erau micul ei colț de rai.

Prințesa era singură. Nu era nefericită și nu simțea că i-ar lipsi ceva. Dar, câteodată, doar câteodată, o cuprindea un dor ciudat de ceva ce nu mai întâlnise niciodată. Ca și când ar fi tânjit după ceva ce simțea oricum că nu-i lipsește. Prințesa era o femeie cu picioarele pe pământ. Nu prea credea în suflete-pereche, în Adam și Eva, întâlniri de gradul trei și iubire la prima vedere. Crezuse cândva

Ileana Slujitoru

și i se păruse teribil de romantic să creadă, dar realitatea, cu cele două-trei experiențe dezastruoase pe care le avusese, i-a coborât capul din nori și i l-a înșurubat foarte serios pe umeri. Nu o impresionau excesele romantice și o plictiseau de moarte dulcemiile. De altfel, o plictiseau și tinerii fără conversație și era convinsă că și ea îi plictisea pe ei cu cărțile care îi ocupau mintea, sufletul și timpul. Din această reciprocitate a plictiselii s-a născut convingerea că nu are ce să aștepte și că nici nu-i lipsește nimic, pentru că nu are cum să-ți lipsească ceva ce nu există. Cât despre dorul ăla care o apuca din când în când, se gândea că trebuie să fie o formă de tulburare neuro-vegetativă, ca atunci când îți este foame și te apucă nervozitatea. Pesemne că fluturii ăia din stomac, tratați atâta timp cu otrava grosolană a imberbilor care își răsuceau universul în jurul propriei axe, se transformaseră în molii. Până când, într-o bună zi...

Continuarea în varianta online

La mine în familie se ținea întregul post

Mihail Victus

Pentru că la mine în familie se ținea întregul post, noaptea de Înviere chiar era un mare prilej de sărbătoare. Nu se punea deci problema să fi lipsit de la biserică, pentru-a participa la slujbă. Aproape toți cei mari stăteau în biserică, iar o parte dintre noi, copiii, ne aprindem lumânări și ne duceam prin cimitir ori prin alte locuri mai ferite, pentru-a socializa. Nu plecam, ca acum, aproape imediat după ce se primea lumină, ca majoritatea oamenilor. Așteptam până la final, să ne așezăm la rând și să ni se dea bucățile alea mici de pâine numite anaforă. Între timp, îmi plăcea și partea în care eu și încă vreo

doi eram desemnați de dascălul bisericii să ne suim în podul bisericii, ca să tragem clopotele și să batem toaca – din fericire, lumea nu știa cum ne făceam de cap acolo, bălăngănindu-ne ca niște maimuțe de sforile clopotelor și lovind cu ciocanele în scândură ca niște descreierați. Plăcută mai era și partea din slujbă în care toți oamenii ieșeau în curte cu lumânările aprinse și se dădea un ocol bisericii. Dar partea cea mai plăcută abia apoi urma, când, ajunși acasă, toți cei nouă membri ai familiei ne puneam la masă și gustam din preparatele de care nu avuseserăm voie să ne atingem până atunci.

Profesorul și baronul

Catrinel Popa

Comparat cu Gogol și cu Melville, câștigător al unor premii literare prestigioase (printre care Booker International și National Booker Award), bânuit, în plus, de obsesia cărții unice („Am declarat de o mie de ori că vreau să scriu o singură carte”), László Krasznahorkai a reușit să dea la iveală un roman cu adevărat remarcabil. *Întoarcerea acasă a baronului Wenckheim* are, fără niciun dubiu, mai toate atributele cărții totale (chiar dacă nu în sensul tradițional, de compoziție ordonată, cu pretenții de valabilitate universală).

De la primele pagini, cititorul va împărtăși impresia traducătoarei care mărturisea nu demult într-un interviu că textul i-a părut foarte asemănător curgerii unui fluviu tumultuos, în care odată intrat nu poți în niciun caz să faci pluta liniștit, ci ești obligat să înoți cu toată forța, să te zbați, dacă nu vrei să te îneci. Ceea ce induce senzația de curgere tumultuoasă și imprevizibilă a discursului este, în primul rând, succesiunea aparent aleatorie a „partiturilor” personajelor (nu puține), redată în stil indirect liber și curgând insesizabil una într-alta, așa încât cititorul trebuie să rămână mereu *en garde*, provocat să sesizeze schimbările de tonalitate și de timbru care îl avertizează că un alt personaj a intrat deja în scenă modificând/îmbogățind perspectiva de ansamblu. Principalul avantaj ce decurge din această orchestrare

abilă a discursului este acela că romanul capătă atuările unei strănii arhive radiofonice, în măsură să surprindă inflexiunile unor voci amenințate de uitare, convocate parcă să redeștepte ecouri ale unui tulbure inconștient colectiv.

Două sunt totuși „partiturile” ce se imprimă mai adânc în memoria cititorului (le-am putea numi „solistice”, dacă ar fi să ne menținem în sfera analogiilor muzicale). De altfel, chiar autorul încurajează o asemenea perspectivă din moment ce plează la finalul cărții un inedit inventar de „materiale utilizate, dispărute” și „materiale utilizate, distruse”, intitulat chiar *Biblioteca de partituri*.

Cea dintâi voce (în ordinea intrării în scenă) aparține unui ciudat Profesor, renumit specialist în domeniul științelor naturii, care într-un acces de mizantropie, renunță la preocupările sale științifice și la viața „civilizată”, retrăgându-se în Crângul de Măceș de la marginea orașului unde își impune o stranie „disciplină” (sau asceză), aceea de a nu gândi mai mult de două ore pe zi, încercând totodată să evite, prin izolare, contactul cu ticăloșia ineptă a lumii dezlănțuite din oraș. În orele de reflecție pe care și le îngăduie, una dintre obsesiile sale se dovedește a fi problema lipsei de sens a universului și, implicit, a răului în istorie, o chestiune pe care – în orele îngăduite – o disecă din mai multe unghiuri de vedere,

coagulant dovedindu-se – în mod paradoxal – tocmai nihilismul său incorigibil.

Cea de-a doua partitură de anvergură este a baronului Belá Wenckheim, personaj a cărui inaderență la real ar putea să ne pară don-quițotesacă de-a dreptul, de n-ar fi depozată dintru început de orice urmă de măreție. Dorința lui secretă este să-și regăsească iubirea din adolescență, în persoana Marikái, sau Mariettei, cum preferă să o numească, un fel de Dulcinea a cărei imagine rămăsese, în închipuirea baronului, neatinsă de curgerea anilor. Confruntarea cu realitatea se dovedește fatală, generând confuzie și frustrări.

Una peste alta, *Întoarcerea acasă a baronului Wenckheim* este o carte halucinantă, ce reușește să surprindă, deopotrivă, prin

refinamentul stilistic/narativ și prin capacitatea autorului de a radiografia straturile unei lumi defecte, bolnave în articulația ei profundă. O lume în care memorabile sunt mai cu seamă scenele de streche colectivă și din care evadează doar cei suficient de norocoși. Totul în acest univers distopic stă, în fond, sub semnul fatalității, al „nemernicului de hazard”, singurele posibilități de scăpare dovedindu-se nihilismul mizantropic sau abulia narcotizantă.

László Krasznahorkai, *Întoarcerea acasă a baronului Wenckheim*, traducere din limba maghiară de Ildikó Gábos-Foartă, Editura Pandora M, Colecția ANANSI. *World Fiction*, București, 2021, 560p.

Sărbătorile pascale

Diana Dragoman

Când eram mică, în zona noastră (județul Satu Mare) mai exista obiceiul ca în luna de Paști să se umele la stropit, în masă. Bărbații, care veneau cu băieții lor unde era cazul, mergeau la rude și la cunoștințe pentru a le ura femeilor și fetelor tot ce e mai bun. Se înțelege că acestea nu călcau pragul niciunei alte gospodării.

Musafirii nu uitau să aducă cu ei câte un parfum, iar dacă aveau norocul să primești măcar zece stropitori, vă imaginați cam ce se întâmpla cu părul și vestimentația femeilor. Nu mai recunoșteați niciun miros. Era un amestec puternic de arome care îți irita nasul uneori. Totuși, era mândria aceea că ai fost vizitată de

asa mulți. Exista și un sentiment de bucurie. Sufrageria era plină, oamenii glumeau și se simțeau bine. Ușa de la apartament era mai mult descuiată. Gazdele stăteau preponderent în picioare și se bucurau de fiecare musafir. Nici de Crăciun nu aveai atâția colindători.

Abia spre seară se linișteau lucrurile și rămâneai cu

satisfacția că vei crește ca o floare și nu te vei vesteji niciodată. Și poate că era un oarecare adevăr în acele poezioare și cuvinte spuse cu stângăcie sau cu prea mult entuziasm. Era, în fond, o celebrare a feminității. Sau poate un omagiu adus acelor femei care L-au ajutat pe Hristos de-a lungul activității Sale.

Sally Rooney – *Beautiful World, Where Are You*

Alexandra Niculescu

Sally Rooney a devenit faimoasă cu romanul *Oameni normali*, mai știți? În noul volum păstrează ceva din naturalitatea stilului care i-a determinat pe unii s-o compare (exagerat, zic eu) cu J.D. Salinger.

Sunt două personaje centrale: Alice, scriitoare faimoasă, după o perioadă de *burnout*, și Eileen, prietena ei cea mai bună, editoarea la o revistă literară. Cele două femei sunt în esență foarte asemănătoare, atât de asemănătoare încât ajungem să le confundăm uneori pentru că amândouă sunt rezervate, au puțini spre deloc prieteni, sunt intelectuale și își pun tot felul de probleme despre lumea înconjurătoare și despre perioade din istorie.

Capitolele alternează: cele dedicate lui Eileen sunt la început plictisitoare din cauza stilului ales: vorbire indirectă, cu sute de *el a spus și ea a spus și pe urmă el a spus și ea spus*, dar cele alocate lui Alice atrag mult pentru că dacă Sally Rooney are cu adevărat talent, el se vede mai ales în dialoguri și în redarea precisă a gesturilor care fac romanul plin de viață și ne trag pe noi, cititorii, de mână în aceeași cameră cu personajele și știm exact cum deschid o sticlă de vin, cum spală vasele și cum se dezbracă.

Rooney oferă celor două femei câte un bărbat cu care să încerce o relație. Cel atribuit lui Eileen, Simon, este prințul din poveste, băiatul gata să rezolve tot, cel care face întotdeauna ce vrea femeia iubită, așa încât nu este tocmai credibil, deși are și el câte o îndoială din când în când, pe care o rezolvă tot după cum vrea femeia. În schimb, perechea lui Alice, Felix, este în sfârșit un personaj reușit deplin, el este complex, nu face parte din mediul ei, nu citește cărți și lucrează într-un depozit. Deși este cam prea înțelept pentru educația lui, trecem peste asta pentru că pur și simplu fascinează, e uman, e real,

are bune și rele, face tâmpenii și nu știe cum să le îndrepte, dar trăiește și gândește.

Alice stă acasă, scrie, citește și se uită la televizor, Felix îi spune că e frânt de oboseală și nu poate să vină s-o vadă, iar între timp ce face el? Iese cu amicii, se îmbată, dansează, intră pe Tinder să vadă noutățile, iar mai bea, iar dansează, iar intră pe Tinder și, abia când se plictisește de atâta distracție fără rezultat, îi scrie ei că vine s-o vadă.

Autoarea se ocupă în detaliu de prezentul lui Alice, dar alege să treacă în revistă toată viața lui Eileen: copilăria, adolescența, tinerețea, joburile, facultatea, certurile dintre ea și sora ei, Lola, prietenia/relația cu Simon. Nu știu dacă a avut o tentă ironică – sincer, nu cred –, dar mi se pare excesiv ca în mai toate cărțile lansate recent să apară tema *climate change*, oricât de interesați sau preocupați am fi toți. Faptul că oricum doar o trece în revistă ca pe ceva important, dar de fapt nu dezvoltă tema, mă face să înclin spre nevoia de a atrage mai multe categorii de cititori. La fel, vremea pandemiei mi se pare frivol prezentată: putea foarte bine să renunțe la ea cu totul, dar scriitoarea alege s-o menționeze ca pe un inconvenient minor: viața celor

două cupluri nu e aproape deloc afectată, doar le lipsesc petrecerile și prezentările de cărți. Evident că fiecare autor are propria viziune, propriul mod de a vorbi despre un subiect, dar eu personal am simțit că este forțat integrată pandemia aici și nu aduce niciun plus romanului.

Altă temă pe care o abordează Rooney este *sextingul*: Eileen elaborează o întreagă poveste excitantă pentru Simon, în care îi vorbește de o eventuală soție a lui. Deși nu e nimic nou ca idee, totuși felul în care femeia își construiește fantezia are farmec și reține atenția pentru că de fapt ea încearcă tot timpul să testeze sentimentele lui Simon și vrea să afle care e și care ar putea fi locul ei în viața lui.

Relația dintre cele două femei ar putea purta numele de prietenie, ar putea aminti de cartea lui Balzac: *Memoriile a două tinere căsătorite*, deși aici niciuna nu e căsătorită, dar există dorința de a-și face confidențe, de a spune mai mult decât spun prietenii în general. Fiecare crede că oferă mai mult decât primește, fiecare crede că iubește mai mult și că nu e apreciată suficient de cealaltă, fiecare e gata să se disculpe, fiecare e de fapt dependentă emoțional

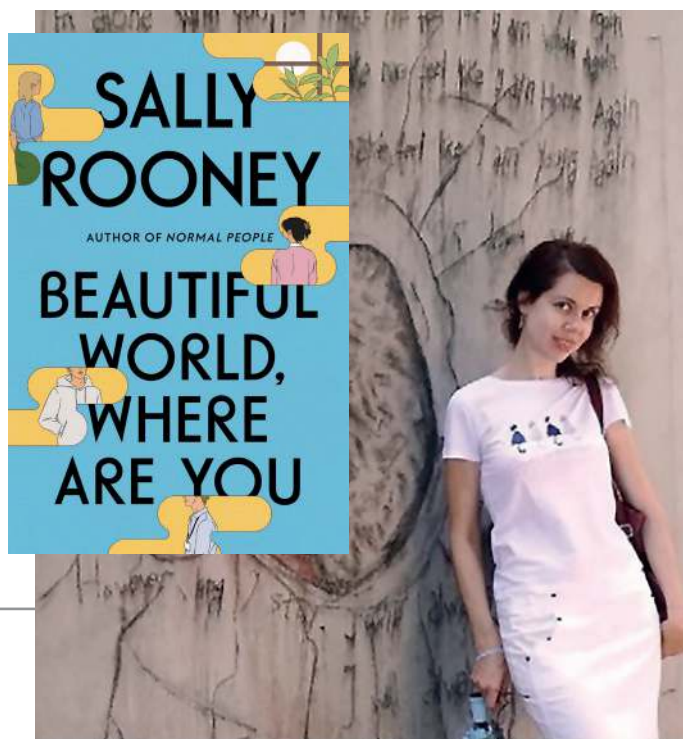
de cealaltă femeie.

Există și multă meditație asupra rolului scriitorului în cartea lui Rooney: ea încearcă să vorbească despre ce face sau ce poate schimba un scriitor și concluziile ei nu sunt foarte optimiste; încearcă de asemenea să-și prezinte teoriile referitoare la diferențele de clasă, la confortul celor bogați față de lipsurile săracilor, dar sunt teme tratate cu o oarecare distanțare și oarecum dintr-o nevoie de a fi pe placul cititorului, pentru că totuși oricât de strânsă și originală ar fi o prietenie, nu prea mai scrie nimeni e-mailuri extrem de lungi în care să-și desfășoare gândurile, deși e o alegere, până la urmă.

Cartea are și câteva (nu puține) pagini în care Rooney își arată talentul în descrierea scenelor intime. Știm cu toții că este unul dintre punctele vulnerabile ale scriitorului în general pentru că majoritatea o zbărcesc, ca să nu spun mai mult. Din prea mult elan sau din dorința de a denota experiență sau imaginație mulți exagerează și ajung să concureze cu scenele la care râdem cu toții din filmele prea *light*. În volumul de față sunt și multe clișee, ca gemetele femeii imediat ce e atinsă sau expresiile bărbatului când descoperă că ea e excitată, în fine, totuși sunt și momente reușite, în sensul că sunt aproape naturale și credibile.

Dacă în *Oameni normali* Rooney a mizat pe ciudătenia personajului feminin și pe dezvoltarea în timp a relației de cuplu, aici cele două femei (asemănătoare) nu au ciudătenii deosebite: insistă că nu au prieteni, că sunt singure, dar nu sunt de fapt nici așa de singure și nici așa de diferite de orice femeie de azi.

Cum am explicat mai sus, pentru mine punctul forte al construcției romanului este Felix și, mai departe, comportamentul lui în relația cu Alice, asta datorită puterii și realității cărții, pentru asta merită citită.

Gopo 2022.

Votarea se încheie pe 2 mai

Doina Ruști

În fiecare an aștept Premiile Gopo cu bucurie, iar privilegiul de a avea acces la platforma atât de bine manageriată de Răzvan Penescu este dintre cele mai frumoase cadouri. Mereu m-am întrebat cum reușește Tudor Giurgiu să facă atât de multe lucruri, fără să uite pe nimeni dintre cei interesați de cinema.

În sesiunea asta, care s-a prelungit până pe 2 mai, am reușit până acum să mă uit la lung-metrajele nominalizate și la o parte dintre ficțiunile scurte. Cap de afiș sunt cinci filme: *Babardeală cu bucluc sau porno balamuc* (r. Radu Jude), *Câmp de maci* (r. Eugen Jebeleanu), *Malmkrog* (r. Cristi Puiu), *Neidentificat* (r. Bogdan George Apetri) și *Otto Barbarul* (r. Ruxandra Ghișescu).

Desigur s-a vorbit mult despre filmul lui Cristi Puiu, *Malmkrog*, o glosare pe carte, în registrul anilor 80, fără noutăți cinematografice, dar și despre cel al lui Jude. Deși în altă abordare, *Babardeală...* aduce un mesaj despre criza cinematografului ca și filmul lui Puiu. Preocuparea pentru o nouă estetică este absolut normală, mai ales la un anumit grad de notorietate, iar în privința aceasta aș consemna aici două reguli pentru cei preocupați de manifeste literare: nu te poți întoarce la un moment clasic cu aceleași mijloace deja consumate; autorul trebuie să rămână cult, chiar și când scrie despre subcultură. Dincolo de aceste reguli este improvizație și atât.

Despre *Câmp de maci* pot să spun că are o premisă bună. Mi-a plăcut ideea că un caracter de ficțiune contează pentru complexitatea reacțiilor și nu pentru a ilustra o categorie. Despre *Otto* am scris deja, tot aici. Prin urmare, mi-am propus să notez câteva impresii despre *Neidentificat*, filmul lui George Bogdan Apetri, un polițier care ar fi putut să cadă repede fără actorul din rolul principal - Bogdan Farcaș. De multă

vreme n-am mai văzut un joc actoresc atât de complex și pe asta a mizat și regizorul. Psihologic, în linia thriller-ului clasic, filmul câștigă la fiecare secvență prin transformarea personajului principal. Evoluția gradată, foarte greu de redat în film, e aici atât de convingătoare, încât treci cu vederea cele câteva mici derapaje ale poveștii. Personajul lui Apetri este un polițist psihopat (Florin), a cărui personalitate e construită ca un cub Rubik. De fiecare dată îți arată o față care te păcălește prin autenticitate. Crezi inițial că e un tip care n-are treabă acasă și vrea să fie eroul principal al secției lui. Îl vezi apoi ca pe unul dintre acei megalomani în stare de abuzuri numai pentru a-și ridica o statuie. În fine, e un sadic. Apoi doar un om stresat de o datorie la bancă. Pe toată această ascendență caracterologică îți bagă în creier singurătatea lui atât de mediocră, încât te aruncă în empatie, în ciuda avertismentelor pe care ți le trimite rațiunea. Tot ecranul se umple de fața lui, mâinile cu

gesturi de fumător intelectual te obligă să stai alături de el. De la un punct încolo îți dai seama că e zărghit, dar chiar și-așa speri să te înșeli. După ce atitudinile care l-au umanizat se dovedesc doar calculate acțiuni ale planului său criminal încă mai păstrezi umbra stresului său pe care ești gata s-o crezi rudă cu propria-ți abulie. Spre deosebire de filmul lui Jude, unde injurăturile par citite dintr-un manual de etică, în filmul lui Apetri totul este veridic, dar mai ales modul de construcție a personajului. De la agitația fără motiv, discursul urcă spre elaborarea tihnită a unui psihopat, într-un mod atât de natural, încât îți creează impresia unei familiarități incontestabile cu personajul - îl știi de mult timp, e vecinul, e colegul etc.

De altfel, cam toate personajele sunt bine jucate. Bănel (Dragoș Dumitru) e la fel de convingător. Sentimentele lui de ființă ultragiată trec dincolo de ecran.

Restul trebuie văzut.

REGIZOR: Bogdan George Apetri
CAST: Bogdan Farcaș, Dragoș Dumitru, Vasile Muraru, Ana Popescu, Andrei Aradits, Emanuel Părvu, Ovidiu Crișan, Kira Hagi
CATEGORIA: Lungmetraje
EDIȚIE: 2022

Revista este editată de
Asociația Creatorilor de Ficțiune
(ACF).

<https://asociatia-creatorilor-de-fictiune.ro>

Bulevardul Bălcescu, nr. 7, ap. 3
București.

© OPTm

ISSN 2734 - 5017
ISSN-L 2734 - 5017

REDACȚIA

Editor-șef: Cristina BOGDAN.

Redactori: Mihai ENE,
Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Radu ALDULESCU,
Cătrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER,
Adriana TITIENI IRIMESCU,
Emanuela ILIE,
Diana DRAGOMAN,
Ciprian HANDRU,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

<https://optmotive.ro>
e-mail: optmotive@gmail.com